

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷ تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۱۹۸۰۸۵۴۴ • تلفن امور مشتریان: ۸۸۹۰۲۵۴۸ توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم تلفن: ۴۴۵۲۳۷۲۵
<div>www.sharghdaily.ir</div>
یکشنبه ۱۵ مرداد ۱۴۰۲ • ۱۹ محرم ۱۴۴۵ • ۶ آگوست ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۶۱۷ • صفحه ۱۲
آذان ظهر تهران ۱۴:۱۰ • آذان مغرب ۱۹:۲۴ • آذان صبح فردا ۳:۴۲ • طلوع آفتاب ۵:۱۷
<h1>شرق</h1>
روزنامه
<div>دیالوگ روز</div>

نوستالوژی - **آندری تارکوفسکی** - **۱۹۸۳**

اوجنیا (دومیتسیانا جوردانو)؛ راستی بر سر اون موسیقی دان تو… جی بود اسمش… ساسونفسکی جی اومد؟ آندری گورجاکف (اولگ یانکوفسکی)؛ خودش کشت.

اوجنیا؛ راستی چرا اون موسیقی‌دانتون برکشت روسیه درحالی‌که می‌دونستت اگر برگرده دوباره مثل برده‌ها می‌شه؟ می‌شه دلیلشو بهم بگی؟ وقتی به روسیه برگشتت جی؟ تونست موفق بشه؟ تونست شاد باشه؟ گورجاکف؛ اون شروع کرد به مشروب خوردن… و بعدش… اوجنیا؛ خودکشی کرد؟ گورجاکف؛ دقیقا!

لطیفه‌های پارتی

«و.آ. لیبویتس» ایران‌شناس برجسته روس این مقاله را در نشریه «منوسکرپتا اورنیتالیا: نشریه بین‌المللی مطالعات اسناد شرق شناسه»* به یاد تفضلی نوشته است.

در آوریل ۱۹۹۲، جمعی از محققان، باستان‌شناسان، دانشجویان فرهنگ‌های محلی و زبان‌شناسان شاغل در دانشکده میراث فرهنگی خراسان به مطالعه بر روی سنگ نگاره‌هایی پرداختند که در دره لآخ‌مزار و در نزدیکی روستای کوچ (در ۲۹کیلومتری جنوب شرقی بیرجند) واقع بود. نتایج این تحقیقات در دو مقاله فارسی به نام «سلسله مقالات پژوهشی میراث فرهنگی کشور: سنگ‌نگاره لآخ‌مزار» منتشر شد. پژوهشگر برجسته ایرانی، مرحوم استاد احمد تفضلی، نسخه‌ای از این مقاله را در اختیارم قرار داد که بخش‌هایی از آن به نظم قدری شایان توجه آمد.

از میان دره لآخ‌مزار، جاده خراسان به کرمان می‌گذرد. مسافران بر روی صخره‌های لآخ‌مزار نوشته‌های بسیاری به جا گذاشته‌اند. برخی به عربی (کوفی) و متاخر، مجموعاً ۳۵ مورد به تاریخ‌های ۸۴۷، ۸۹۱، ۹۰۲، ۹۲۷، ۹۸۵ و ۱۱۱۵ هجری قمری)، برخی به فارسی جدید (هشت نوشته که همگی موجزند و شامل اسامی افراد و عباراتی قرآنی می‌شوند) و برخی هم به پارتی هستند. دسته آخر مطول‌ترند و احتمالاً متاخرترین نوشته‌های پارتی‌اند که در محدوده جغرافیای ایران می‌توان یافت. نویسنندگان مقاله مذکور حجاری‌های پارتی را متعلق به قرن پنچ میلادی می‌دانند. به باور آنها، پیدایش سکه‌ای به ضرب شاه کواد (۴۴۸-۵۳۱) در منطقه و حضور چهره همان پادشاه در تاج مردی که در سنگ‌نگاره‌های لآخ‌مزار تصویر شده، نشان از درستی تخمین آنها از تاریخ نقش‌ها دارد.

در نسخه «گزارش» این مقاله، سنگ‌نوشته‌های پارتی در شش عکس و پنج طرح برداشت شده‌اند که عموماً ناخوانا هستند؛ چراکه بسیاری از حروف آن تغییر شکل یافته‌است. باین‌حال، می‌توان دریافت که در میان طرح‌های سنگ‌نوشته‌های دیگر، نسخه‌هایی (بیش‌نویس‌هایی) از همان متون پارتی قابل تشخیص هستند که با دقت (و حتی شاید بتوان گفت با دستخطپی زیبا) به همان قلم و روی سنگ‌های دیگر اجرا شده‌اند. در این نوشته‌ها تمایز روشنی میان «ر» و «د» (که در مورد «د» نشانی زیر حرف قرار داده شده) وجود دارد و حرف «ه» نیز به شکل خاصی نوشته شده است.

رسول بشاش ششش قطعه از واضح‌ترین این متون پارتی لآخ‌مزار را نویسه‌گردانی کرده و به فارسی برگردانده است. ا و چنین استنباط کرده که این نوشته‌ها آیینی هستند و عیاد مذهبی‌ای را روایت می‌کنند که در ستایش ایزدان راستی و درستی در آیین زرتشتی برپا می‌شده. بشاش کلمه «دروشدت» به معنای محکم و درست را که در برخی از سنگ‌نوشته‌ها دیده می‌شود، به فرقه مذهبی مرتبط با مزدکیه ربط می‌دهد؛ چراکه در فارسی میانه آن را به نام «دریست (درست) دینان» می‌خواندند. برای توضیح

پیشخوان

نقش ریاضیات در پیشرفت علوم

شماره ۷۵ فصلنامه نقد و بررسی کتاب منتشر شد. در این شماره به نقش ریاضیات در پیشرفت علوم پرداخته شده است و مقاله‌ای از «احمد کاظمی‌موسوی» دراین‌باره به چاپ رسیده است. سیدفرید قاسمی، پژوهشگر، درباره سه نشریه قدیمی یعنی عقرا، فروغ و ایمان که در دهه‌های قرن ۱۳ هجری منتشر شده، مقاله‌ای تهیه کرده است. «رحیم پاک‌نژاد» در مقاله‌ای تاریخی به یک سوءتفاهم درباره ناصرالدین‌شاه قاجار پرداخته است. «خسرو خورشیدی» نیز در مقاله‌ای به هنر و جایگاه آن در گذشته و اکنون پرداخته است.

این نشریه گزارش‌هایی جامع درباره اتفاقات هنری و فرهنگی مهم رخ‌داده در فصل بهار امسال دارد. همچنین «مسعود محمدی‌خیبازان» مقاله‌ای تحلیلی درباره نظریه وتونه و نقش انسان در تاریخ با بررسی موردی افغانستان و ایران نوشته است.

مجموعه‌ای از داستان‌ها، شعرها و نقد کتاب‌های مهم از مطالب دیگر این شماره فصلنامه نقد و بررسی کتاب است. صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول این نشریه وزین «هرمز همایون‌پور» است که چند دهه است منتشر می‌شود.

یادداشت

اینجا بدون تو

برای دیدن این گزارش کد زیر را اسکن کنید

اینجا بدون تو

روایت بیش از ده‌ماه بازداشت‌موقت وگفت‌وگوبانیلوفر،الهه قیصر و خانواده‌هایشان

◆ اینجا بدون تو؛ روایتی از ۱۰ ماه بازداشت‌موقت وگفت‌وگو با نیلوفر والهه و خانواده‌هایشان. بیش از ۱۰ ماه است الهه و نیلوفر جایی هستند که نباید باشند. جایشان در تحریریه و خانواده خالی است. دو خبرنگار از دو رسانه رسمی کشور که به دلیل رسالت حرفه‌ای‌شان در تلاش بودند کاری را بکنند که باید. حالا اما دیواری بین آنها با دنیای حرفه‌ای‌شان فاصله انداخته است. «اینجا بدون تو…» روایتی از الهه محمدی و نیلوفر حامدی است. نیلوفر حامدی و الهه محمدی هم در این گزارش به مناسبت روز خبرنگار از حال و روزشان گفتند؛ از روزهایی گفتند که عمرشان پشت میله‌های زندان گذشت؛ از دل‌تنگی برای خانواده و دوستان و تحریریه؛ از کار خبرنگاری که بی‌قرارش هستند. در آستانه روز خبرنگار، «شبکه شرق» تلاش کرد تا این دوری را به تصویر بکشد.

این ارتباط، بشاش به نوشته مشهوری از تاریخ‌نگار بیزانس، جان مالالاس (یوحناي مالالان) ارجاع می‌دهد. این نوشته درباره بندوس مانوی و سفر او به روم در عهد دیوکلسین^۵ است. بندوس^۶ که آموزه‌هایش با تعالیم مانی ناسازگار بود، از روم به ایران رفت. آموزه‌های بندوس در ایران، به باور مالالا، با نام «(تون) دارس شتون» (دین خدای خیر) شناخته می‌شود که به فارسی میانه همان درست‌دینان است.

به عقیده بشاش، موضوع دومی که سنگ‌نوشته‌های لآخ‌مزار مورد توجه قرار می‌دهند، اصلاح دو آیین زرتشتی است. یکی نوکتوار است که به آن ناپور و ناور^۷ هم گفته می‌شود. در این مراسم که مرتبط با جشن تکلیف (سدره‌بندی) ۱۵سالگی است، پسران کمربند مقدس کشتی‌بندی را دریافت می‌کنند. دیگری اجرای رسوماتی که است که در آن زرتشتیان بایمان به رتبه هرید می‌رسند.

مطالعه سنگ‌نوشته‌های پارتی لآخ‌مزار مرا به این نتیجه رسانده است که آنها کمترین ارتباطی چه با آیین‌های زرتشتی و چه با درست‌دینان مزدکی ندارند. نوشته‌های لآخ‌مزار نمونه متون شوخ‌طبعانه هستند که به‌ندرت در کتیبه‌های ایرانی دیده می‌شوند. نمی‌توان منکر این مسئله شد که این شوخی‌ها قدری ابتدایی‌اند، اما اجازه دهید چندان نسبت به لطیفه‌های پارتی قرن پنجم سخت‌گیریم. نویسنندگان این سنگ‌نوشته‌ها شش جوان پارتی بودند که به‌عنوان راهنما در راه‌هایی کوهستانی دره کار می‌کردند. اسامی آنها به این شرح است: مهربان (صاحب بنوع میترا)، ویشادوینین (کشوده چشم)، اردشیر (کسی که به او قدرت و درستی عطا شده)، گردآزاد (صاحب گوی کیهانی آزادی)، پیروز نو (پیروز نو) و وهرام (بهرام). اسامی آنها چنان در سنگ‌نوشته ردیف شده که گویی «فهرست مدعوین» است [تصویر متن]. از نوشته‌ها پیداست که این جوانان آن‌قدرها هم متواضع نبوده‌اند: «مهربان [می‌گوید]: اگر ویشادوینین و مهربان کسی را در [کوه] بیابند، اوضاعش ردیف (درست) می‌شود و سرش صدای (؟)».

نیاز به داروهای نوین و نقش تعیین‌کننده سازمان‌های بیمه‌گر

احمد قویدل، مدیرعامل سابق کانون هموفیلی ایران؛ بررسی فرایند سخت دسترسی ۱۰ بیمار هموفیلی به یکی از داروهای نوین هموفیلی می‌تواند رامگشای دسترسی بیماران ایرانی -به‌خصوص بیماران دیردرمان- به داروهای نوین بشود. گزارش مادر یکی از بیماران از اولین مشاهدات از استفاده فرزندان از این دارو اشک بر چشمان خواننده جاری می‌کند. دارویی که بیش از یک دهه از عرضه آن به بازار جهانی گذشته است.

کودکی که با پورت دائمی دریافت‌کننده داروهای تزریقی عادی مهارکننده با نیمه عمر چهار تا ۱۲ساعته است، روش درمانش با یک تزریق زیرپوستی با طول عمر ۱۵روزه تا یک‌ماهه، یک تغییر شگرف می‌کند. البته باید بصور باشیم و ببینیم با بسته‌شدن آن شیر پورت‌های دارو در بدن این قبیله بیماران چقدر منفعت متوجه سازمان‌های بیمه‌گر خواهد شد و به موازات آن کیفیت زندگی بیماران چگونه بهبود خواهد یافت.

همه می‌دانیم و می‌بینیم که علم به ثانیه در حال پیشرفت است و در سایه آن داروهای جدیدی برای مهار و درمان قطعی انواع بیماری‌ها با تلاش متخصصان و کارشناسان تولید می‌شود. بی‌تردید محروم‌ماندن بیماران از دسترسی به این داروها، انسانی نیست.

روش‌هایی مانند بستن فهرست دارویی کشور با استدلال حمایت از تولید داخلی، سد راه بهره‌مندی به‌موقع بیماران از این داروها می‌شود. سازمان‌های بیمه‌گر پایه، در کشور ما آن‌قدر دولتی هستند که متأسفانه استقلال لازم را برای تصمیم‌گیری درباره داروهای نوین ندارند. از سویی دیگر منافع سازمان‌های بیمه‌گر و منافع بیماران در رابطه با کیفیت داروها مشترک است و در یک فرایند طبیعی بدون مداخلات تأثیرگذار سیاست‌مداران می‌توانند منجر به اخذ تصمیم‌های درستی در این سازمان‌ها شود. تصمیماتی که هم به نفع این سازمان‌ها و هم به نفع بیماران است.

آنچه در رابطه با داروی «هملیبرا» اتفاق افتاد، انعکاسی از عمل

به مسئولیت اجتماعی توسط مسئول یک سازمان بیمه‌گر بود که اتفاقاً نماینده وزارت بهداشت در شورای عالی بیمه نیز بود.

درحالی‌که دکتر ناصحی در گفت‌وگو با رسانه ملی خبر از حمایت سازمان‌های بیمه‌گر از این‌داروی نوین دارد، والدین و بیماران برای امضای یک دکتر با شعار «حیدر امضا» مقابل سازمان غذا و دارو و وزارت بهداشت تجمع کردند. نتیجه این مطالبه‌گری در سایه مدیریت «ناصرحی» که مسئولیت اجتماعی را درک کرد، به نفع بیماران رقم خورد. به نظر می‌رسد سازمان‌های بیمه‌گر پایه کشور، به جای اینکه مجری چشم‌وکوش‌بسته نامه‌های مسئولان وزارت بهداشت و سازمان غذا و دارو باشند، با ایجاد بخش‌های تحقیقات و توسعه و در فرایند تحت پوشش بیمه قرارگرفتن داروها و طبعاً خارج‌شدن داروهای غیرموثر از شمول بیمه و جایگزین‌کردن داروهای موثر، به مسئولیت اجتماعی خود عمل می‌کنند.

ثبت داده و داده‌پردازی یکی از کلیدهای هوشمند ورود مسئولانه سازمان‌های بیمه‌گر به حوزه حمایت از داروهای نوین است؛ برای نمونه برای تدאوم حمایت سازمان‌های بیمه‌گر از همین‌داری «هملیبرا»، در گام نخست اسامی بیماران هموفیلی با مشکل مهارکننده شدید را استخراج و هزینه دارویی سالانه آنها را محاسبه کنند و در یک گزارش مدون علمی با هزینه داروی «هملیبرا» مقایسه و در حمایت از داروهای نوین به نفع سازمان‌های بیمه‌گر و طبعاً بیماران پیشگام باشند. انتشارات سازمان‌های بیمه‌گر باید نشردهند این نوع محتوا و اطلاعات باشند تا راهگشای تصمیم‌های اصولی باشند. اگر سازمان‌های بیمه‌گر پایه کشور، به صرف منشاهای دولتی یا قرارداشتن در حوزه نفوذ دولت، درباره مصرف بهینه بودجه‌های خود احساس مسئولیت حرفه‌ای نکنند، بلایی که بر سر صنعت خودروسازی آمده است بر سر صنایع داروسازی خواهد آمد.

در این روند، هم بیمار ضرر می‌کنند، هم سازمان‌های بیمه‌گر ضرر می‌بینند و هم صنایع دارویی فارغ از رقابت توسعه لازم را نمی‌یابند.

در سطری دیگر مشخص می‌شود که این جوانان به حرفه‌شان افتخار می‌کردند: «[اگر] مهربان و ویشادوینین بخوانند کسی را عبور دهند، تلاششان را می‌کنند تا کارش به خوبی انجام شود».

احتمالاً این جوانان از اینکه با هم مطایبه کنند و به هم بچندند، لذت می‌برند. البته به دلیلی از الاغ اردشیر چندان دل خوشی نداشتند که این مسئله را در مرتبه به گوش جهانیان رسانده‌اند؛ یک بار در یک سنگ‌نوشته سمرسی و بار دیگر در نوشته‌ای که به‌روشنی و با دستی قوی بر سنگ حک شده است: «صاحب اردشیر خری گیرش می‌آید؛ خری که مخش تعطیل است (دیوانه است)».

ایسن جوانان راهنما، از برخی توانایی‌های هنری هم بی‌بهره نبودند. دو نفر از آنها روی صخره‌ها چند تصویر شیر حک کردند. بالای یکی از آن تصاویر چنین نوشتند: «گردآزاد و مهربان این شیر ساختند». یک بار، سه نفر از این جوانان تصمیم گرفتند نگارخانه سنگی‌شان را با افزود تصاویری از یک خرس گسترش دهند. بر روی یکی از این تصاویر چنین نوشته شده: «ویشادوینین، مهربان و اردشیر این خرس ساختند. و اگر هرکسی بر این خرس شراب بنوشد و [شراب را] با سرخوشی بنوشد، آن‌گاه ویشادوینین [از شادخواری] باآزش می‌دارد».

تا آنجایی که می‌شد از عکس‌ها و برداشت‌های منتشرشده در گزارش پژوهشگران ایرانی خواند، متن‌نوشته‌های حجاری‌شده بر صخره‌های دره لآخ‌مزار به قرار بالا بود. شوربختانه، این برداشت‌ها اجازه خوانش دقیق‌تر از شماری از این‌نوشته‌ها را فراهم نمی‌کند. آن بخش‌هایی که می‌شود خواند و تفسیر کرد اما نشان از فعالیت‌های خلاقانه راهنمایان پارتی قرن پنجم دارد که لطیفه‌های ساده‌شان بر صخره‌های لآخ‌مزار حک شده است.

◆ **استادیار معماری و طراحی داخلی در دانشگاه ایالتی واشنگتن**

◆◆ **جلد هشتم، شماره اول، مارس ۲۰۰۲، صفحه ۲۷-۳۵**

بی‌نوشت‌ها:

۱- رجبعلی لیاغ‌خانیکی، رسول بشاش؛ سلسله مقالات پژوهشی میراث فرهنگی کشور: سنگ‌نگاره لآخ‌مزار، بیرجند، ۱۳۷۳.

۲- رجبعلی لیاغ‌خانیکی، گزارش بررسی سنگ‌نگاره لاخ مزار بیرجند، سلسله مقالات، صص ۲۲- ۲۳.

۳- رسول بشاش، کتیبه‌های خطی پارتی دوره ساسانی سنگ‌نگاره لآخ‌مزار کوچ، سلسله مقالات، صص ۵۸- ۶۳.

۴- John Malala (نوشته شده م.Malalas در متن مقاله نام او به اشتباه)

5-Diocletian

6- Bundos

۷- به نظر می‌رسد مقصود نویسنده «ناور» است که نخستین مرحله از مدارج پیشوایی در آیین زرتشت است که پس از آن فرد به هرید نامور می‌شود. در این صورت، مسئله جشن سدره‌بندی هیچ موضوعیتی نخواهد داشت. م.

خبرخوانی

دور دنیا در یک دقیقه

ذلفا معیل: در ۶۰ ثانیه دور دنیای عرب، نگاهی می‌اندازیم به عناوین الامارات الیوم، الشرق، الفرات نیوز، الخلیج اونلاین و خبرگزاری رسمی امارات.

امارات: سازمان تنظیم مقررات ارتباطات و دیجیتال امارات از موفقیت‌آمیزبودن فاز دوم پروژه آزمایشی نسل پنجم پیشرفته 5G-Advanced خبر داد که با هدف دستیابی به سرعت کامل شبکه 5G در فرانکنس (شش گیگاهرتز) و با استفاده از پهنای باند ۴۰۰ مگاهرتز انجام شد. امارات اولین کشوری است که به این سرعت در منطقه و جهان دست یافته است.

چین: عبدالله بن‌زاید، وزیر خارجه امارات و وانگ یی، وزیر خارجه چین، تلفنی گفت‌وگو کردند. دو طرف درباره دوستی و شراکت استراتژیک جامع میان دو کشور و راه‌های تقویت همه‌جانبه آن گفت‌وگو کردند. بن‌زاید در این مکالمه سطح روابط تاریخی و استراتژیک مستحکم بین امارات و چین را ستود.

عربستان: خطوط هوایی عربستان اولین پرواز مستقیم و منظم خود را به مقصد یکن، پایتخت چین، آغاز کرد. این شرکت سعودی روز جمعه در بیانیه‌ای اعلام کرد راه‌اندازی این پرواز مستقیم در چارچوب همکاری راهبردی با برنامه اتصال هوایی انجام شده و دومین مقصد این شرکت در چین است.

عراق: در پی انتشار یک ویدئو در فضای مجازی درباره تأخیر در پرواز هواپیمایی العراقیه به علت رهاسدن خرس از قفس خود، شرکت هواپیمایی العراقیه از مسافران عذرخواهی کرد. در بیانیه رسمی این شرکت هوایی آمده است: «این تأخیر مربوط به محموله‌ای در داخل اتاق بار (یک خرس) بود که با رعایت استانداردهای لازم در بخش بار حمل می‌شد و با وجود رعایت همه دستورالعمل‌های بین‌المللی، به محض نشستن هواپیماد فرودگاه دومی مشخص شد حیوان از جعبه‌ای که در آن نگهداری می‌شد، بیرون آمده است.»